

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

23e jaargang nr. 36 - 6 september 1970

administratie
postbus 114, Utrecht
tel. 030-24641
postgiro 58 t.n.v. De Humanistische Pers

abonnementsprijs voor Nederland, andere
E.E.G.-landen, Suriname, Curaçao en de
Antillen f 8,50 per jaar
overige landen f 12,50 per jaar
losse nummers f 0,50
verschijnt wekelijks

Humanistische rechtspolitiek

Er is, dames en heren, in het Humanistische Verbond een discussie aan de gang over de vraag, of het juist is, dat het Verbond een standpunt inneemt ten aanzien van politieke problemen. Naar mijn mening zal het H.V. nooit het programma van één politieke partij kunnen onderschrijven; humanistische levensovertuigingen kunnen immers de grondslag vormen van zeer verschillende politieke visies, die in socialistische, liberale of pragmatische richting kunnen tenderen. Ik acht het echter niet alleen het recht, maar zelfs de plicht van het Humanistisch Verbond, stelling te nemen ten aanzien van concrete politieke vraagpunten, waar humanistische levensopvattingen er duidelijk toe leiden dat een bepaalde oplossing geboden is.

Zo kan men ook met betrekking tot vele juridische problemen komen tot het formuleren van een humanistische rechtspolitiek. Ik bedoel daarmee, het aangeven van de richting, waarin het in ons land geldende recht zich ten aanzien van bepaalde levensgebieden zal dienen te ontwikkelen, waarbij de verschillende in een humanistische levensvisie geldende waarden tegen elkaar moeten worden afgewogen. Nauwgezette voor-arbeid is hier nodig. Zonder kennis van het geldende recht en de werking ervan, van menselijke en maatschappelijke verhoudingen en van de voor de regeling van een bepaalde rechtsmaterie relevante, zedelijke waarde-oordelen, is elk voorstel tot rechtsvernieuwing een slag in de lucht. De humanistische Stichting „Socrates” heeft dan ook sinds enkele jaren een juridische sectie, die zich bezig houdt met de bestudering van juridische problemen, die zich lenen tot het

formuleren van een humanistisch standpunt. Het is duidelijk, dat er onderwerpen zijn waarvoor dit nauwelijks geldt, zoals de schuldvergelijking en de overdracht van vorderingsrechten, en onderwerpen, waarvoor dit in hoge mate het geval is. Thema's die in de afgelopen jaren besproken zijn of die in de naaste toekomst besproken zullen worden, zijn: gezag, democratie, echtscheiding, abortus provocatus, strafrecht en sexualiteit, de

Rapporten van de Humanistische Stichting Socrates

De aanstootgevers
32 blz.

Het gezag
40 blz.

Echtscheiding
24 blz.

Humanisme en Arbeid
54 blz.

Strafrecht en sexualiteit
40 blz. (verschijnt in september 1970)

De prijs van elk van deze uitgaven
bedraagt f 2,50.

*Bestellingen per giro 58 t.n.v.
De Humanistische Pers,
Utrecht.*

een radio-uitzending van zondag 6 september 1970

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

23e jaargang nr. 36 - 6 september 1970

administratie
postbus 114, Utrecht
tel. 030-24641
postgiro 58 t.n.v. De Humanistische Pers

abonnementsprijs voor Nederland, andere
E.E.G.-landen, Suriname, Curaçao en de
Antillen f 8,50 per jaar
overige landen f 12,50 per jaar
losse nummers f 0,50
verschijnt wekelijks

Humanistische rechtspolitiek

Er is, dames en heren, in het Humanistische Verbond een discussie aan de gang over de vraag, of het juist is, dat het Verbond een standpunt inneemt ten aanzien van politieke problemen. Naar mijn mening zal het H.V. nooit het programma van één politieke partij kunnen onderschrijven; humanistische levensovertuigingen kunnen immers de grondslag vormen van zeer verschillende politieke visies, die in socialistische, liberale of pragmatische richting kunnen tenderen. Ik acht het echter niet alleen het recht, maar zelfs de plicht van het Humanistisch Verbond, stelling te nemen ten aanzien van concrete politieke vraagpunten, waar humanistische levensopvattingen er duidelijk toe leiden dat een bepaalde oplossing geboden is.

Zo kan men ook met betrekking tot vele juridische problemen komen tot het formuleren van een humanistische rechtspolitiek. Ik bedoel daarmee, het aangeven van de richting, waarin het in ons land geldende recht zich ten aanzien van bepaalde levensgebieden zal dienen te ontwikkelen, waarbij de verschillende in een humanistische levensvisie geldende waarden tegen elkaar moeten worden afgewogen. Nauwgezette voor-arbeid is hier nodig. Zonder kennis van het geldende recht en de werking ervan, van menselijke en maatschappelijke verhoudingen en van de voor de regeling van een bepaalde rechtsmaterie relevante, zedelijke waarde-oordelen, is elk voorstel tot rechtsvernieuwing een slag in de lucht. De humanistische Stichting „Socrates” heeft dan ook sinds enkele jaren een juridische sectie, die zich bezig houdt met de bestudering van juridische problemen, die zich lenen tot het

formuleren van een humanistisch standpunt. Het is duidelijk, dat er onderwerpen zijn waarvoor dit nauwelijks geldt, zoals de schuldvergelijking en de overdracht van vorderingsrechten, en onderwerpen, waarvoor dit in hoge mate het geval is. Thema's die in de afgelopen jaren besproken zijn of die in de naaste toekomst besproken zullen worden, zijn: gezag, democratie, echtscheiding, abortus provocatus, strafrecht en sexualiteit, de

Rapporten van de Humanistische Stichting Socrates

De aanstootgevers
32 blz.

Het gezag
40 blz.

Echtscheiding
24 blz.

Humanisme en Arbeid
54 blz.

Strafrecht en sexualiteit
40 blz. (verschijnt in september 1970)

De prijs van elk van deze uitgaven
bedraagt f 2,50.

*Bestellingen per giro 58 t.n.v.
De Humanistische Pers,
Utrecht.*

een radio-uitzending van zondag 6 september 1970

strafrechtpleging in het algemeen, strafrecht en drugs, het kinderrecht, en de grondrechten.

Voor een viertal onderwerpen wil ik kort aanduiden, in welke richting de gedachten in humanistische kring erover zich bewegen. De meeste aandacht heeft het humanistische standpunt ten aanzien van ons toekomstig echtscheidingsrecht getrokken. Een commissie van humanistische juristen vergaderde twintig maal, alvorens in mei 1969 — enkele maanden vóór Minister Polak met zijn wetsontwerp kwam — een rapport te publiceren. Het humanistische rapport wijkt van het regeringsontwerp fundamenteel af. De hoofdgedachte ervan is, dat continuering van een huwelijk, dat volgens beide of volgens één der huwelijkspartners zijn waarde heeft verloren, zinloos is, zodat echtscheiding op tweezijdig of eenzijdig verzoek, in het eerste geval terstond, in het tweede geval na een aantal maanden, door de rechter dient te worden uitgesproken. Zowel het maatschappelijk belang als het welzijn van echtgenoten en kinderen is met de verdwijning van lege juridische huwelijkschulden gediend. Het financiële belang van de gescheiden vrouw zou door een aan alle huwelijken op te leggen alimentatie-verzekering veilig gesteld kunnen worden.

Vóór de in het volgende voorjaar plaats vindende ontbinding der IIe Kamer, zal de Regering een voorstel indienen om in de grondwet een nieuwe samenhangende reeks artikelen op te nemen over de z.g.n. klassieke grondrechten, die volgens een m.i. verouderde onderscheiding, afgesplitst zijn van de z.g.n. sociale grondrechten. Bij de eerstgenoemde, men denke aan vrijheid van godsdienst en levensovertuiging, vrijheid om door geschriften gedachten en gevoelens te openbaren, en vrijheid van vereniging en vergadering, gaat het in eerste instantie — zij het niet uitsluitend — om bescherming van de burger tegen de overheid, die zich van inmenging in de private sfeer moet onthouden, maar die in de tegenwoordige samenleving ook handelend zal moeten optreden om de vrijheidsrechten van de burger te garanderen. De regering zal zich — naar te verwachten is — wel in hoofdzaak aansluiten bij de in september 1969 door de staatscommissie Cals-Donner gedane voorstellen, die naar mijn mening hier en daar erg mager zijn uitgevallen. Van humanistische zijde zal op uitbreiding van de grondwettelijke waarborg der grondrechten moeten worden aangedrongen. Met name ten aanzien van het in de grondwet neer te leggen grondrecht van de vrijheid van meningsuiting moet men m.i. veel verder gaan dan de staatscommissie wil. Voor

die media als radio en televisie — waar men anders dan voor geschriften — een voorafgaande vergunning van de overheid onontkoombaar acht, zal uit de grondwet duidelijk moeten blijken, dat die vergunningen niet afhankelijk mogen worden gemaakt van de inhoud van de desbetreffende meningsuiting, afgezien van de ter voorkoming van ongeregelde heden en wellicht ter bescherming van minderjarigen te maken uitzonderingen.

Het onlangs door de Kamerleden Roethof en Lamberts ingediende initiatiefontwerp tot op-

Isaak Babel

Miniaturen

(Verspreide verhalen en dagboekbladen)

De Russische schrijver Isaak Babel (1894-1941) heeft zich een wereldnaam verworven met zijn cyclus verhalen „Rode Ruiters” en met zijn bundel „Verhalen uit Odessa” (beide bundels, met een aantal andere verhalen, in het Nederlands verschenen onder de titel „Verhalen”). Het succes van deze bundels was enorm: zo had voordien nog niemand geschreven, op die manier was de Russische taal nooit tevoren gebruikt. Deze luttele paar honderd bladzijden geschreven tekst bezorgden Babel de reputatie te behoren tot de grootste Russische prozaïsten.

Het is echter onjuist te menen, dat hiermee het werk van de schrijver was uitgeput. Babel is een van die zeldzame auteurs die vele jaren na hun dood nog voortgaan met publiceren, van wie telkens weer iets nieuws wordt ontdekt. Het verschijnsel wordt verklaard door de omstandigheden: na Babels arrestatie, mei 1939, is er in Rusland bijna twintig jaar niet meer over hem gesproken en geschreven, geen letter van zijn werk werd herdrukt. Veel was bovendien vroeger gepubliceerd in lang verdwenen kranten en tijdschriften en tenslotte heeft Babel zelf nooit enige moeite gedaan zijn werk te verzamelen.

Deze bundel „Miniaturen” bevat drieëndertig onbekende verhalen van Babel, in de loop der jaren teruggevonden. Naast een uitvoerige inleiding, bibliografische notities en verklarende aantekeningen is in deze uitgave voorts afgedrukt de vertaling van het bijzonder belangwekkende, niet eerder gepubliceerde interview „Over de creatieve weg van de schrijver”.

173 blz., f 9,50

Bestellingen per giro 58 t.n.v. de Humanistische Pers, Utrecht.

heffing van de strafbaarheid van de door een arts verrichte ingreep van „abortus provocatus” juich ik zeer toe. Van humanistische kant zal moeten worden betoogd, dat evenmin als voor enige andere verantwoord toegepaste medische ingreep een strafbepaling hier gerechtvaardigd is, en dat de huidige rechtsonzekerheid voor de arts, de volstreckte willekeur bij de selectie in het veel te geringe aantal gevallen waarin de abortus thans geschiedt, alsmede de rechtsongelijkheid die het gevolg is van het feit dat slechts vermogende vrouwen de behandeling in Engeland kunnen ondergaan, wetswijziging dringend en terstond noodzakelijk maakt. Dit geldt te meer, daar in zeer vele gevallen van humanistische standpunt uit gezien, bij afweziging van de waarde van potentieel menselijk leven tegen die van het welzijn van de vrouw en eventueel van haar man en van de in leven zijnde kinderen, de abortus ethisch gerechtvaardigd en wenselijk is. Verder zal men zich de ethische opvattingen bij de leden van de samenleving in het algemeen en bij de medici in het bijzonder moeten laten ontwikkelen, onbelemmerd door in de strafwet opgenomen sanctiebepalingen. Dat bij de vraag naar de ethische geoorloofdheid van de abortus het duidelijk geuite en op vrije wilsvorming getoetste verlangen van de vrouw een centrale plaats zal gaan innemen, dat lijkt mij zeker.

De schadelijkheid van soft-drugs — hashish en marihuana — voor de menselijke gezondheid staat geenszins vast. Van verslaving aan deze middelen is volgens de meeste medici geen sprake. Mij lijkt de handhaving van strafbepalingen enkel op grond van de traditie uit den boze. Wie mensen met straf, d.i. van overheidswege toegebracht leed, bedreigt, zal dit met ethische en maatschappelijke argumenten dienen te rechtvaardigen. Het is mogelijk dat de z.g.n. „stepping stone”-theorie volgens welke de gebruiker van „soft drugs” na een zekere tijd naar „hard drugs” waaraan hij wel verslaafd raakt, grijpt, juist is. Ook dan staat voor mij nog niet vast, dat straf een deugdelijk en gerechtvaardigd middel is om het gebruik van „soft drugs” tegen te gaan. In elk geval mag het feit, dat alcoholgebruik wel en gebruik van „soft drugs” niet in het algemeen cultuurpatroon is opgenomen, nimmer een argument voor de strafbaarheid ervan vormen. Nadere gedachtenwisseling tussen medici, sociaal-pedagogen en juristen zal hier voor de bepalingen van een humanistisch standpunt nodig zijn.

Zo zal een humanistische rechtspolitiek telkens opnieuw moeten worden bepaald.

J. A. Ankum

Heimwee naar zee

het raam is er vol van 's morgens
's avonds ligt het aan het einde van de straat
in huis slaat het zich over alle deuren heen
onder de boom die stilstaat van de kou
een kleinfabriek van hout, luister ik
ik kan niet van de weg
ik moet naar zee, verzamelplaats, station
van water
ik droom haar donker met het licht erboven aan
ik bouw haar overzichtelijk een leeg
amphitheater
ik zie haar als het stormt, de wind kleedt zich
met water
nu is er sneeuw

de betimmerde aarde af
de lussen zacht zand uit
naar zee
zien hoe het bevroren zaad gaat leven
het snikken horen van die grote open schoot
hier zijn wij allemaal geboren
dat wil ik horen, dat wil ik horen.

Lydia Dalmijn
Uit: Dichters omnibus

RECTIFICATIE

In het nummer van 30 augustus is onder de lezing: „Democratie is de slechtste regeringsvorm . . .” de naam van de spreker niet vermeld. Dit was de heer R. de la Rie. Voorts ontbrak bij de op pagina 4 afgedrukte lezing van de heer Polet, dat dit een uitzending was van de Wereldomroep op 30 augustus.

De redactie

Agressie bij de mens

door Anthony Storr

De auteur schrijft over agressie als instinctieve impuls, als faktor in het leven van kind en volwassene in hun seksuele relaties. Hij toont aan hoe vijandigheid kan ontstaan, hoe agressie zich uit bij een opgewonden kind, een jaloerse echtgenoot, een politicus of een psychopaat. De auteur besluit zijn helder en humaan boek met een pleidooi voor begrip en beheersing.

136 blz.

f 9,25

Bestellingen per piro 58 t.n.v. de Humanistische Pers, Utrecht.

Informatie

„Degenen, die zeggen dat er een golf van pornografie over het land gaat, hebben gelijk. Het aanbod aan voorlichtingsboeken, contactbladen, kunstorganen, stimulerende lectuur, opwindende middelen en andere artikelen van deze aard is groot. Er zijn schattingen, dat er in deze branche tussen de vijftig en zestig miljoen gulden per jaar over de toonbank wordt omgezet. Er zijn zo'n 600 sexwinkeltjes in het land en dan nog eens zestig postorder-bedrijven, waarvan de grote een vereniging hebben opgericht, die in tegenstelling tot de organisatie van homofielen wel koninklijke goedkeuring heeft verkregen. De 24 leden van deze club bedienen een klantenkring van meer dan een half miljoen Nederlanders. Wanneer de KVP'er mr. Van Schaik beweert, dat de tolerantiegrens voor pornografie meer dan overschreden is, dan geldt dat in elk geval niet voor al die volwassenen, die in die sexwinkeltjes en postzendingen blijkbaar een wereld zien opgaan.

Er is een beweging in opkomst, die uit deze levendige handel concludeert, dat het met onze beschaving op het einde loopt. Er schijnen zelfs communisten te zijn, die iedereen, die de normale regels negeert, tot de ratten rekenen, de knagers aan de wortels van de burgermaatschappij. Dat is een aanhaling uit een Italiaans communistisch tijdschrift, dat „De Telegraaf” onmiddellijk serieus nam en aan minister Klompé voorhield. Alsof de pornografie met al haar annexen niet altijd heeft gebloeid in perioden met een strenge moraal, waarbij men alleen maar aan het Victoriaanse Engeland hoeft te denken. In vrijere perioden werd uiteraard ook wel over sex geschreven en werden ook wel toestanden uitgebeeld, maar als regel veel onbevangener en speelser.

In Amerika zit men er ook mee: een sterke groep schreeuwt alsmat om maatregelen en te dien einde was in 1968 een commissie benoemd, die de wetgeving tegen pornografisch materiaal moet bekijken en maatregelen moet voorstellen. Scherpe maatregelen, zo werd verwacht. Maar blijkens het uitgelekte rapport zijn de deskundigen, die voor de commissie hebben gewerkt, tot de conclusie gekomen dat het onderhavige materiaal geen misdaden of andere anti-sociale activiteiten, emotionele storingen of karakterfouten veroorzaakt. Dat is dan volmaakt in strijd met de stelling van de onvergankelijke FBI-hoofdman Edgar Hoover, dat seksuele misdaden en obscene literatuur hand in hand gaan, en waar de regering-Nixon zich eigenlijk op had willen baseren.

Nu heeft mr. Van Schaik ook gesproken over pornografie-terreur in die zin, dat het spul in zijn meest extreme vormen tegenwoordig openlijk wordt opgedrongen. Mensen, die er om zo

te zeggen iets van krijgen moeten geen pornografisch materiaal voor de winkelruiten zien liggen of het via de brievenbus ongevraagd krijgen aangeboden. Daar zit wel iets in, maar dat iets zal moeilijk in voorschriften te vangen zijn. Misschien is het nog het beste de ontwikkeling wat op haar beloop te laten. Enkele jaren geleden werden blote boezems zedig afgedekt met papieren stroken en nu liggen tijdschriften met poedelnaakte meisjes op het omslag in de allernetste winkels. Niemand, die er nog op let of liever: niemand die zich er in de ene of de andere zin over opwindt. Onze tolerantie wordt groter.

Er komen ook allerlei afwijkingen van de grondpatronen in de belangstelling van handelaren en kopers. In Limburg is wat materiaal over geslachtelijk contact tussen mensen en dieren ontdekt, een trieste verdringingsvorm, waarvan men zich kan afvragen in hoeverre hij is ontstaan door die achterbakse sfeer, waarin de sexualiteit lange jaren heeft verkeerd. De Limburgse politie en justitie zijn daardoor actief geworden, wat de NRC al verleid heeft tot de droge constatering: sinds dinsdag weet iedereen in Limburg dat ook die pornografie bestaat. Nu kan men met voorbijzien aan Leda en de zwaan wel zeggen, dat deze vunzigheid moet worden uitgeroeid, maar dan blijft men zitten met het feit, dat bij sommige mensen een neiging tot deze en andere afwijkende activiteiten bestaat. En dat het bestaan van die neigingen veel treuriger is dan het bestaan van voor anderen nogal gore boekjes en plaatjes erover.

Onze samenleving gaat ten gronde, zo klagen de bezwaarden, met mr. Van Schaik van de KVP in het voorste gelid. Maar wanneer men die behoefte aan velerlei sex-artikelen waarneemt, is het de vraag of die samenleving wel zo gezond is als de bezwaarden beweren. Men kan ook zeggen, dat zich op het ogenblik zoiets als een inhaalwoede manifesteert. Daarbij komen misschien wel wat uitschieters voor, maar het is nog niet gezegd, dat die nu kenmerkend zijn voor een nieuw evenwicht, dat over enkele jaren wel zal optreden. Het is allemaal wat moeilijk te verteren voor degenen, die in een puriteinse moraal zijn grootgebracht en daar de betrekkelijkheid niet van kunnen zien, maar niemand hoeft „Chick” te lezen, een kunstpenis ter hand te nemen of een hijgplaat te kopen. En niemand hoeft van moraal te veranderen, zolang hij daar zelf naar wil leven.”

*E(venhuis) in de Leeuwarder Courant
van 19 augustus 1970.*